

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Etika jednání úředníka veřejné správy

Předkládá:

Renata Bačíková

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Zadávací protokol

Rozsah práce bez příloh: 30 – 50 stran

Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Datum zadání bakalářské práce: 31. 5. 2013

.....

vedoucí katedry

.....

děkan

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Etika jednání úředníka veřejné správy* vypracovala samostatně pod vedením JUDr. Tomáše Loudy, CSc. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy a vnitřními předpisy ZČU v Plzni.

v Praze dne 28. března 2014

.....
vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za jeho připomínky a cenné odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Poděkování patří i mé rodině a mnohým lidem, kteří mě, v době mého studia, podporovali.

OBSAH

1. Úvod.....	8
2. Veřejná správa.....	11
2.1 Exkurz do historie vývoje veřejné správy na území ČSR, ČSSR, ČSFR a ČR.....	12
2.1.1 Veřejná správa v letech 1918 – 1939.....	12
2.1.2 Veřejná správa v období okupace (1939 – 1945).....	13
2.1.3 Veřejná správa v letech 1945 – 1989.....	14
2.1.4 Veřejná správa v letech 1989 – 1992.....	16
2.1.5 Veřejná správa po roce 1993.....	19
2.2 Subjekty veřejné správy.....	21
2.3 Systém a členění veřejné správy.....	23
2.3.1 Státní správa.....	23
2.3.2 Samospráva.....	23
2.4 Úředník veřejné správy.....	25
3. Morálka, etika, etiketa.....	30
3.1 Morálka.....	30
3.2 Etika.....	31
3.2.1 Definice etiky.....	33
3.2.2 Historické hledisko.....	33
3.2.3 Etika ve veřejné správě.....	34
3.3 Etiketa.....	36
3.3.1 Etiketa v úřadě.....	37
4. Etické kodexy ve veřejné správě.....	40
4.1 Etické kodexy, důvody a význam jejich vydávání.....	40
4.2 Etický kodex úředníků veřejné správy.....	41
4.3 Další příklady etických kodexů.....	45
4.4 Aplikace etických kodexů v praxi.....	45
5. Etika úředního jednání úředníka veřejné správy.....	46
5.1 Vhodá úprava zevnějšku jako jeden z důkazů profesionality.....	47
5.2 Stížnosti.....	48
5.2.1 Důvody podání stížnosti.....	48
5.2.2 Formální náležitosti stížností.....	49

5.2.3 Vyřizování stížností.....	50
6. Závěr.....	51
7. Přílohy.....	53
8. Seznam použité literatury.....	54

1. Úvod

Etika jednání úředníka veřejné správy vychází z obecného pojmu etika. Pojem etika můžeme chápat jako formu lidského chování a jednání vyznačující se respektováním určitých společenských norem a pravidel. Celospolečenským trendem posledních let, nejen v České republice, je snaha o maximální začlenění etických pravidel do veřejné správy. Tento trend je reakcí na zvyšující se procento korupčního a klientelického jednání ve veřejné správě. Apel na etiku jednání úředníka veřejné správy se tedy, nejen z mého pohledu jeví jako jedna z možných variant řešení korupce a klientelismu. Zároveň zvyšující se nároky na etiku jednání úředníků veřejné správy mohou mít velmi pozitivní vliv a přinést žádoucí zvýšení důvěry občanů ve veřejnou správu.

Cílem této bakalářské práce je zpracovat téma Etika jednání úředníka veřejné správy v kontextu získaných odborných znalostí a s ohledem na témata bezprostředně související. Záměrem je zmapovat oblast veřejné správy v České republice z pohledu zavádění etických norem, které mají především předcházet vzniku nežádoucích jevů, rozmáhajících se ve veřejné správě. A zároveň přiblížit obsah existujících závazných norem, které pojednávají o postavení úředníka veřejné správy a posoudit úpravu žádoucího chování a jednání úředníků veřejné správy včetně možností a účinnosti vymáhání dodržování existujících norem týkajících se dané problematiky

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože jsou mi blízké úvahy filosofického charakteru. Jednou z mých volnočasových aktivit je i zájem o etiketu. Velice ráda zkoumám a pozoruji chování a jednání lidí a sama v sobě posuzuji a hodnotím, zda bylo jednáno v souladu s morálkou, etikou, případně, zda byla dodržena pravidla etikety. Zvolené téma nabízí široký prostor pro úvahy a zamyšlení, stejně jako pro zkoumání faktů. A to je i důvod, proč se mi zdálo atraktivní a vzbudilo ve mně zájem k jeho podrobnějšímu rozpracování.

Bakalářskou práci jsem koncipovala do čtyř kapitol, které obsahově sledují naplnění cíle bakalářské práce.

První kapitolu jsem věnovala veřejné správě. Ač se pojem veřejná správa může zdát jako dostatečně známý a je často zmiňován zejména různými druhy médií od novin přes rádia regionálního i celostátního rozsahu až po celostátní televize, jsem přesvědčena o tom, že málokdo by dokázal popsat, co se pod souslovím veřejná správa opravdu skrývá. Tudíž jsem se na začátku kapitoly zabývala tím, co je označováno veřejnou správou. Dále jsem stručně nastínila, jak probíhal její vývoj v českých zemích od období vzniku samostaného Československa, až po současnost. Zároveň jsem uvedla systém, členění a uspořádání veřejné správy včetně jejích subjektů. V závěru kapitoly jsem se věnovala pojmu úředník veřejné správy, aby bylo zřejmé, kdo jím může být, jaké normy se na něho vztahují, jaké vzdělání a dovednosti jsou pro výkon tohoto povolání vyžadovány.

Druhá kapitola je zaměřena na pojmy, které s tématem této bakalářské práce bezprostředně souvisí. Snažila jsem se definovat význam slov morálka a etika. Poukázala na jejich původ i prostřednictvím historického vývoje jejich významu. A v neposlední řadě ukázat, jakou úlohu hrají v soudobé společnosti, jak se změnilo jejich vnímání společností, nakolik jsou tyto pojmy populární a propagované či nikoliv. V závěru kapitoly se věnuji společenské vědě s názvem etika, zejména pak tomu, zda a jak je aplikována na úřadech v České republice.

Ve třetí kapitole jsem se poměrně podrobně věnovala etickým kodexům ve veřejné správě. A to jelikož etický kodex by měl být podpůrným prostředkem pro zvýšení, udržení a efektivní aplikaci etického chování úředníků veřejné správy v České republice. Snažila jsem se objasnit vznik potřeby vytvoření takovýchto kodexů, historickou souvislost s jejich schválením a aplikací. Uvedla jsem nejen základní etický kodex pro veřejnou správu, ale i další příklady etických kodexů ve veřejné správě. Zároveň jsem se, spíše okrajově, věnovala problematice Zákona o státní službě, který je stežejní právní normou, jejíž účinnost je dlouhá léta odkládána.

Čtvrtá kapitola uzavírá tuto bakalářskou práci tématem, ve kterém jsem se zabývala zejména chováním a jednáním úředníka veřejné správy. Poukázala jsem také na důležitost umění ovládnutí etikety pro úředníky i ostatní zaměstnance veřejné správy, a to nejen v obecné rovině, ale poměrně detailně i například v oblasti úpravy vlastního zevnějšku. V závěru kapitoly jsem popsala možnosti, kdy lze využít podání

stížnosti na nevhodné, nepřijatelné, neetické atp. chování či jednání úředníka veřejné správy včetně forem a důvodů podání takovéto stížnosti.

2. Veřejná správa

Veřejná správa je základním pojmem správního práva a tudíž je poněkud paradoxní, že tento pojem není definován v žádné právní normě. Veřejná správa je tedy v různých publikacích definována různým způsobem.

Dá se však říci, že veřejná správa svým způsobem aktivně organizuje a řeší nejrůznější společenské situace. Můžeme ji obecně vymezit jako správu veřejných záležitostí vykonávanou subjekty veřejné správy a jejich orgány. V obecném smyslu je veřejná správa řídicí činnost, a to činnost záměrná, účelová, kontinuální a organizovaná ve veřejném zájmu. Veřejný zájem je nejenom to, v čem je zainteresována určitá společenská skupina, ale i to, co může mít právotvorné účinky. Veřejný zájem je společný zájem velké většiny členů příslušné komunity. V současné době je veřejná správa chápána jako služba občanům neboli správa veřejných věcí za aktivní účasti občanů a v jejich prospěch.¹ Veřejná správa je výkonem veřejné moci. Veřejná moc se dělí na státní a zbývající veřejnou moc. Veřejná správa je tedy tvořena správou státní, samosprávou a jinou správou. Veřejnou správou se tedy rozumí realizace výkonné moci ve statě a výkon samosprávy a jiné správy. Jde přitom o provádění zákonů osobami, jež nejsou nezávislé.²

Veřejná správa v České republice má právní úpravu v několika platných právních normách. Jedná se zejména o ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dale jen “Ústava ČR”), o 500/2004 Sb. Zákon ze dne 24. Června 2004 ve znění pozdějších předpisů (dale jen “Správní řád”), zákon 312/2002 Sb. o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů (dale jen “Zákon o úřednících), č. 218 zákon ze dne 26. dubna 2002 s odloženou účinností (dale jen “Služební zákon”), Usnesení vlády, kterým byl schválen Etický kodex zaměstnanců veřejné správy, další podzákoné normy, jako například vyhlášky ministerstev. Na základě požadavku Evropské komise je však potřeba schválit a uvést v život komplexní právní normu, která by

¹ Hrozinková E., Novotný V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*, 3. upravené vydání, vydal Aleš Čeněk, s. r. o., 2013, s. 13, ISBN 978-80-7380-459-6

² Kindl M., Kramář K., Rajchl J., Telecký D., *Základy správního práva*, 1. Vydání, vydal Aleš Čeněk, s. r. o., 2006, s. 30, ISBN 80-7380-011-X

zajišťovala odpolitizování a profesionalizaci veřejné správy a stanovila by jasná pravidla pro výkon zaměstnání úředníka veřejné správy, jinak taky “Služební zákon”. S touto normou počítá již “Ústava ČR” ve svém článku 79 odst. 2, a to již od roku 1993, kdy byla vydána a vešla v platnost a účinnost. “Služební zákon” však vyšel až ve Sbírce zákonů dne 28. května 2008 a jeho účinnost měla původně nastat dne 1. ledna 2004. Účinnost této právní normy však byla několikrát odložena a momentálně je ve fázi, kdy její upravené znění prochází legislativním procesem a v lednu 2014 byla Parlamentem PS ČR schválena v 1. čtení. Česká republika je poslední ze zemí Evropské unie, která takovouto platnou právní úpravu nemá.

2.1 Exkurz do historie vývoje veřejné správy na území ČSR, ČSSR, ČSFR a ČR

Jelikož vše současné je vždy mnohem lépe pochopitelné a uchopitelné s ohledem na historický kontext, rozhodla jsem se zmapovat vývoj veřejné správy na českém, respektive československém území v posledních téměř sto letech. Níže tedy velmi stručně, spíše nástině, pro poukázání na historické souvislosti, uvádím, jakými vývojovými etapami prošla česká a československá veřejná správa.

2.1.1 Veřejná správa v letech 1918 – 1939

V překotných podzimních dnech v období vzniku samostatného Československého státu byl jako jeho první zákon přijat Zákon č. 11/1918 Sb., tzv. recepční norma, kterým byly převzaty (recipovány) všechny stávající zemské a říšské zákony a nařízení, ale zároveň také úřady samosprávné, státní a obecní.³ Nejvyšším orgánem moci se stal Národní výbor v Praze. Ten si dokázal poměrně jednoduše a v krátkém čase podmanit většinu veřejné správy. Kromě Národního

³ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 13, ISBN 80-7079-846-7

výboru v Praze byly ustaveny stejnojmenné orgány v Brně i Ostravě. Další národní výbory vznikaly v okresech a obcích, kde fungovaly samostatně. Jelikož existence Národních výborů bezprostředně souvisela s vlivem popřevratových dní, tak z dlouhodobého hlediska nebyly udržitelné. Proto, na konci roku 1918, došlo k jejich zrušení. Pouze Národní výbor v Praze byl zachován a přejmenován na Národní shromáždění. Soustavu nejvyšších orgánů státní moci tvořilo v té době Národní shromáždění, prezident republiky a vláda. Ústředními orgány státní správy se stala jednotlivá ministerstva. V oblasti územní politické správy, v období několika měsíců po vzniku samostatného státu, ke změnám nedošlo.

V samosprávě však došlo k mnoha změnám. Významné bylo přijetí dvou zákonů, a to zákona o volbách č. 75/1919 Sb., který zakotvil všeobecné, rovné a přímé volební právo s poměrným rozdělováním mandátů. A zákon č. 76/1919 Sb, kterým je novela obecního zřízení. Ta s sebou přinesla nový system obecních orgánů – obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu a komise.

Situace ve veřejné správě nebyla dlouhodobě udržitelná a bylo potřeba zásadní reformy. Na té se pracovalo již od roku 1918. Přípravy a diskuse k reformě trvaly několik měsíců a nakonec vyústily v nový system místní správy, který upravoval zákon o zřízení župních a okresních úřadů č. 126/1920 Sb. Veřejnou správu pak upravovala Ústava z roku 1920 (zák. č. 121/1920 Sb.).⁴

V letech 1938 – 1939 se stát stal v podstatě federací, kdy Slovensko a Podkarpatská Rus byli ústavním zákonem prohlášeny autonomními státy. Došlo k odklonu od demokratického uspořádání státu.⁵

2.1.2 Veřejná správa v období okupace (1939 – 1945)

Na jaře v roce 1939 došlo k okupaci českých zemí Německem a následně bylo vyhlášeno zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Území protektorátu bylo prohlášeno součástí Německé říše. Němečtí občané žijící na území získali statut říšských občanů, Češi pak byli protektorátními příslušníky.

⁴ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 14-15, ISBN 80-7079-846-7

⁵ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 18, ISBN 80-7079-846-7

Výkonná moc byla svěřena veliteli říšské armády a ten rozhodl, že všechny součásti veřejné správy mají nadále pokračovat ve své činnosti. Na místa českých starostů měst a obcí začali být dosazováni němečtí komisaři. Měsíc od počátku okupace nastoupil do čela Protektorátu tzv. říšský Protektor. Ten svoji činnost realizoval prostřednictvím úřadu v Praze. Měl rozsáhlé pravomoci a zastupoval na území Protektorátu vůdce. Tím skončilo období okupace. Na území Protektorátu bylo zřízeno 19 oberlandrátů. V roce 1942 bylo několi oberlandrátů zrušeno a nahradil je okresní hejtman.

V tomto období došlo k zdevastování veřejné správy státu a ke konci války k její faktické likvidaci. Veřejná správa byla postupně nahrazena říšskou vojenskou garniturou, která měla udržet chod Protektorátu Čechy a Morava v zájmu říše. V současném období bylo v zahraničí (v Londýně) vytvořeno prozatímní státní zřízení, které tvořily tři orgány, a to prezident republiky, vláda a Státní rada.⁶

2.1.3 Veřejná správa v letech 1945 – 1989

Veřejná správa po osvobození republiky potřebovala naprostou obnovu. Vládní nařízení č. 4/1945 Sb. o volbě a pravomoci národních výborů stanovilo, že na osvobozeném území mají být vytvořeny a co nejrychleji prostřednictvím voleb obnoveny místní (dále MNV), okresní (dále ONV) a zemské (dále ZNV) národní výbory, které se stali zastupitelskými orgány a orgány veřejné správy ve všech jejích oborech. Podléhali vládě. Praha měla zvláštní postavení, protože v ní působil Ústřední národní výbor a obvodní rady. Právní předpisy předpokládaly, že národní výbory budou tvořeny volbou, v praxi se tak mnoho let nestalo. Orgány národních výborů byly: plenum, rada, předseda a jeho náměstci a komise. Co se týká uspořádání veřejné správy, byly tu jasné tendence k centralizaci moci. Nižší orgány byly podřízeny vyšším. V roce 1946 proběhly volby do Ústavodárného národního shromáždění. Došlo k obnovení národních výborů. Byla vytvořena nova vláda, která vyhlásila svůj program tzv. Budovatelský, jehož cílem bylo i

⁶ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 20-22, ISBN 80-7079-846-7

přípravě nové ústavy. V této souvislosti bylo diskutováno nové uspořádání veřejné správy.⁷

Po únorovém převratu v roce 1948 byla přijata nová ústava, která definovala vládu jako nejvyšší orgán moci vládní i výkonné, který je odpovědný Národnímu shromáždění. Národní výbory byly vymezeny jako nositelé a vykonavatelé státní moci v obcích, krajích a okresech. Ústava stanovila, že správní soustavu republiky tvoří krajské zřízení, které se dělí na okresy a okresy se dělí na obce. V ústavě bylo též uvedeno, že národní výbory jsou povinny dbát zákonů a nařízení, ale také směrnic a pokynů vyšších orgánů. Je tu tedy patrná jasná podřízenost nižších územních orgánů vyšším. Tím byla započata centralizace veřejné správy. Ústava v žádném ze svých článků nepočítala s územní samosprávou. Prostředky pro zajištění vlastních potřeb národních výborů byly součástí jednotného hospodářského plánu, tudíž o nich rozhodovaly centrální orgány. Systém fungování všech státních orgánů určovala vedoucí role KSČ.

Zákon č. 280/1948 SB. o krajském zřízení byl prvním významnějším aktem, jímž byla provedena ústava v oblasti veřejné správy. Jeho přijetí znamenalo zrušení zemí a zřízení 19ti krajů. Kraje se dále členily na 270 okresů. Nová koncepce územní správy se ukázala jako málo funkční. Docházelo ke snaze jejího slidování, což mělo za následek neodbornost výkonu územní správy. Již zde byly založeny počátky problémů, se kterými se veřejná správa ČR potýká dodnes.

V 50tých letech 20. století docházelo k projevu vážných strukturálních problémů v hospodářství státu. Roku 1960 byl vydán zákon, který uzákonil nové územní rozčlenění státu. Dělení na kraje, okresy a obce bylo zachováno, jejich počet se však dramaticky snížil, a to z 19 na 10 krajů a z 270 na 109 okresů. Nové územní uspořádání narušilo přirozené vazby uvnitř regionů a způsobilo oslabení center. Územní celky byly vyměřeny bez ohledu na potřeby obyvatel. Zároveň v této době pokračoval trend likvidace historických obcí.

⁷ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 26, ISBN 80-7079-846-7

Na jaře 1968, kdy v období tzv. pražského jara došlo k tendencím vedoucím k jakémusi “demokratickému socialismu”. V té době začala být diskutována reforma místní správy s tím, že by byla obnovena územní obecní samospráva a nastaveno nové administrativní rozdělení státu. To počítalo s obnovením historických zemí a vytvoření komunálního vlastnictví. Dokonce byl ustaven Svaz českých, moravských a slezských měst, který se hlásil k tradicím obecní samosprávy. Srpnová okupace a následný proces normalizace, který probíhal v 70. letech, tyto úvahy zastavily.

Pro 70. léta 20. století jsou ve veřejné správě typické tendence oslabování obcí ve prospěch větších celků. KSČ vyhlásila linii urbanizace, jejímž cílem bylo sblížení způsobu života ve městech a na venkově, výsledkem mělo být jednotné socialistické osídlení. Typickým znakem bylo spojování obcí, jejich připojování k městům a vznik tzv. střediskových obcí. V průběhu 70. let vzniklo na území státu několik desítek nových obcí.

80. léta 20. Století se vyznačovala ekonomickým i politickým úpadkem komunistického režimu. Bylo učiněno několik pokusů k jeho záchraně, ale neúspěšně. V listopadu 1989 došlo k pádu režimu a vzniku demokratického státu.⁸

2.1.4 Veřejná správa v letech 1989 – 1992

V období po roce 1989 (po tzv. Sametové revoluci, která znamenala významný zvrat v historii Českoslovenka, kdy po více než čtyřiceti letech vlády byl svržen totalitní režim vládnoucí Komunistické strany českoslovenka) byla započata reforma veřejné správy, která probíhala ve dvou fázích.

První fáze reformy byla významná v tom, že došlo především o stanovení jejího právního rámce, ustanovení vyšších územně správních

⁸ Mates P., *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1996, s. 25-38, ISBN 80-7079-846-7

celků (krajů) a vymezení jejich samostatné a přenesené působnosti. Tato fáze skončila volbami do krajských zastupitelstev.

Ve druhé fázi reformy šlo zejména o vyřešení problémů spojených s přenesením působnosti okresních úřadů (zanikly k 31. 12. 2002) na jiné subjekty, tedy na kraje a obce s rozšířenou působností.

Po revoluci v roce 1989 bylo v ČSFR nutné přistoupit ke komplexnímu řešení přebudování systému moci zákonodárné, výkonné a soudní. A take bylo zapotřebí obnovit právo občanů na samosprávu. Což se podařilo zrušením systému okresních a krajských národních výborů na počátku 90. Let.

Jak jsem uvedla výše, dvacáté století v podstatě začala reforma veřejné správy a její transformace na moderní veřejnou správu budovanou na principech demokracie. Na stejném principu přistoupilo Československo v roce 1990 k reformě územní samosprávy obnovením obecního zřízení. Po rozdělení ČSFR na dva samostatné státy, Českou republiku a Slovenskou republiku (Československá federativní republika zanikla ke dni 31. 12. 1992), pokračovala v České republice od roku 1993 reforma celé veřejné správy.

Hlavní problém veřejné správy v ČR byla v 90. letech :

- *vysoká míra centralizace rozhodování.* Řešením tohoto problému mělo být právě utvoření nových územně správních celků a přenos některých kompetencí na obce a kraje .
- *velké kompetence státu ve srovnání s kompetencemi územní samosprávy,*
- *nízká odborná úroveň pracovníků výkonných orgánů veřejné správy* jak na úrovni státní správy, tak na úrovni územní samosprávy,
- *centrální plánování toku financí* od ministerstev přes okresní úřady atd.
- *státní moc byla centralizována, úřady státní správy sídlili většinou ve větších městech, lidé musí překonávat značné vzdálenosti, aby vyřídili své záležitosti,*

Tyto problémy se postupně snaží řešit jednotlivé etapy reformy veřejné správy.

Reforma se v uplynulých letech zaměřila např. na:

- změny územního členění
- oddělení územní samosprávy od státní správy a moci,
- změny v dělbě práce mezi jednotlivými články na horizontální a vertikální linii, včetně linie státní správa a územní samospráva,
- vytvoření legislativních a ekonomických předpokladů pro fungování územní samosprávy,
- vytvoření nové struktury státní správy,
- dekoncentraci , tj. přesun kompetencí i na obce a kraje,
- decentralizaci ve veřejném sektoru, přesun řady kompetencí ze státu na územní samosprávu,
- začlenění regionální politiky do hospodářské politiky státu.
- vytvoření smíšeného modelu obecní a krajské samosprávy,
- změny v kategorizaci obcí podle rozsahu přenesené působnosti obcí,
- vytvoření vyšších územních samosprávných celků – 13 krajů a hlavní město Praha,
- reforma nástrojů veřejných financí – zejména: nástroje ovlivňující přerozdělovací vztahy mezi státem a územní samosprávou – dotace a rozpočtové určení daní, zvážení míry daňové pravomoci územní samosprávy,
- zvýšení efektivity veřejných výdajů na všech úrovních veřejné správy,
- změny v pojetí rozpočtu jako finančního plánu, zdůraznění významu rozpočtové prognózy (výhledu),
- úprava rozpočtových pravidel,
- reforma hospodaření obcí a krajů, jejímž cílem je zvýšení relativní finanční soběstačnosti,
- reforma organizací ve veřejném sektoru a způsobu jejich financování – organizační složky a příspěvkové organizace, vytvoření předpokladů pro efektivní využití soukromého sektoru k produkci veřejných statků (systém veřejných zakázek, partnerství veřejného a soukromého sektoru),
- zkvalitnění informační soustavy ve veřejné správě, sběr informací a jejich vyhodnocování,

- dostatečná publicita informací, má-li být účinná zpětná vazba ze strany občanů,
- zkvalitnění veřejné kontroly, nejenom účetní a finanční kontroly,
- vytvoření předpokladů pro občanskou kontrolu a její zkvalitňování, ucelené koncepce zvyšování kvalifikace pracovníků veřejné správy i vzdělávání členů volených orgánů na jednotlivých úrovních samosprávy. To by mělo vytvořit předpoklady pro zkvalitnění výkonu veřejné správy.⁹

2.1.5 Veřejná správa v ČR po roce 1993

Vznik České republiky v roce 1993 a Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., jsou základem všech reformních změn veřejné správy. Reforma veřejné správy představuje komplexní změnu celého systému správy. Obsah reformy probíhá v těchto rovinách:

- reforma územní veřejné správy ,
- reforma ústřední státní správy,
- reforma výkonu veřejné správy,
- reforma veřejných financí.

Reforma územní veřejné správy představuje změnu systému veřejné správy. Postupně byly provedeny tyto územní změny:

- realizace organizačních změn byly zahájeny již v roce 1990 zrušením národních výborů, obnovením obecních samospráv a stanovením jejich náplně činnosti,
- vzniklo 13 krajských územních samospráv a správa hlavního města Prahy,
- reforma veřejné správy byla dokončena zrušením 73 okresních úřadů a převedením působnosti na obecní úřady územní samosprávy a krajské úřady územní samosprávy.
- Zvláštní předpis pověřuje výkonem celkem 388 samosprávních obecních úřadů, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti. Úřad ve

⁹ Peková J., Pilný J., Jetmar M., Veřejná správa a finance, ASPI, 2005, s.90

svém obvodu vykonává státní správu, sociální správu a další vybrané činnosti státní správy.¹⁰

Od 1. ledna 2003 působí místo okresních úřadů obecní úřady s rozšířenou působností. Celkem 205 obecních úřadů s rozšířenou působností ve svém obvodu vykonává činnosti státní správy, například všeobecná vnitřní správa, památková péče, sociální zabezpečení a státní sociální podpora, sociálně-právní ochrana dětí, živnostenská správa, správa dopravy, správa životního prostředí, správa zemědělství atd.

Přehled krajských územních samospráv a obcí s obecním úřadem s rozšířenou působností:

- Hlavní město Praha
- Jihočeský kraj (Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Trhové Sviny, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk, Vodňany),
- Jihomoravský kraj (Blansko, Boskovice, Brno, Břeclav, Bučovice, Hodonín, Hustopeče, Ivančice, Kuřim, Kyjov, Mikulov, Moravský Krumlov, Pohořelice, Rosice, Slavkov u Brna, Šlapanice, Tišnov, Veselí na Moravě, Vyškov, Znojmo, Židlochovice),
- Karlovarský kraj (Aš, Cheb, Karlovy Vary, Kraslice, Mariánské Lázně, Ostrov, Sokolov),
- Královehradecký kraj (Broumov, Dobruška, Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Hradec Králové, Jaroměř, Jičín, Kostelec nad Orlicí, Náchod, Nová Paka, Nové Město nad Metují, Nový Bydžov, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí),
- Liberecký kraj (Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov, Železný Brod),
- Moravskoslezský kraj (Bílovec, Bohumín, Bruntál, Český Těšín, Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí,

¹⁰ Peková J., Pilný J., Jetmar M., Veřejná správa a finance, ASPI, 2005, s.90

- Haviřov, Hlučín, Jablunkov, Karviná Kopřivnice, Kravaře, Krnov, Nový Jičín, Odry, Orlová, Ostrava, Rýmařov, Třinec, Vítkov),
- Olomoucký kraj (Hranice, Jeseník, Konice, Lipník nad Bečvou, Litovel, Mohelnice, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šternberk, Šumperk, Uničov, Zábřeh),
 - Pardubický kraj (Česká Třebová, Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Pardubice, Polička, Přelouč, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk),
 - Plzeňský kraj (Blovice, Domažlice, Horažďovice, Horšovský Týn, Klatovy, Královice, Nepomuk, Nýřany, Plzeň, Přeštice, Rokycany, Stod, Stříbro, Sušice, Tachov),
 - Středočeský kraj (Boleslav, Čáslav, Černošice, Český Brod, Dobříš, Hořovice, Kladno, Kolín, Kralupy nad Vltavou, Kutná Hora, Lysá nad Labem, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Neratovice, Nymburk, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Říčany, Sedlčany, Slaný, Vlašim, Votice),
 - Ústecký kraj (Bílina, Děčín, Chomutov, Kadaň, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Most, Podbořany, Raoudnice nad Labem , Rumburk, Teplice, Ústí nad Labem, Varnsdorf, Žatec),
 - Kraj Vysočina (Bystřice nad Pernštejnem, Havlíčkův Brod, Humpolec, Chotěboř, Jihlava, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou, Nové Město na Moravě, Pacov, Pelhřimov, Světlá nad Sázavou, Telč, Třebíč, Velké Meziříčí,
 - Žďár nad Sázavou),
 - Zlínský kraj (Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Kroměříž, Luhačovice, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí, Vizovice, Vsetín, Zlín).

2.2 Subjekty veřejné správy

Subjekty veřejné správy je stát a ty právnické (např. Obce) a fyzické (např. Děkan fakulty) osoby, o kterých tak stanoví ústavní zákon, případně jiný zákon.

Nebo-li:

- stát
- veřejnoprávní korporace, a to územní, osobní i věcné
- veřejné ústavy, veřejné podniky, veřejné fondy a nadace
- jiné právnické a fyzické osoby.

Vykonavatelé veřejné správy pak jsou:

- stát
- osoby, na které je výkon veřejné správy zákonem delegován (veřejnoprávní korporace, jiné právnické či fyzické osoby)

Přímí vykonavatelé veřejné správy jsou:

- vláda, jako kolegiální vrcholný orgán moci výkonné se všeobecnou působností,
- ministerstva, jako monokraticky řízené ústřední správní úřady, v jejichž čele stojí členové vlády,
- jiné ústřední správní úřady s celostátní působností, řízené vládou (např. Český statistický úřad, Český báňský úřad, ÚHOS), v jejichž čele jsou vedoucí jmenovaní vládou, případně prezidentem republiky,
- jiné správní úřady s celostátní působností, podřízené některému ministerstvu (např. Česká obchodní inspekce)
- ministerstva a jiné správní úřady s celostátní působností tvoří organizační soustavu ústřední státní správy,
- územní odborné úřady, např. Finanční ředitelství a finanční úřady, úřady práce, katastrální úřady, obvodní báňské úřady, celní úřady atp.
- veřejné ozbrojené nebo neozbrojené sbory ve věcech, o nichž tak stanoví zákon (Policie ČR, Hasičský záchranný sbor...)
- státní orgány a úřady mimo hierarchickou soustavu státní správy řízenou vládou (např. Úřad pro ochranu osobních údajů, Rada ČR pro rozhlasové a televizní vysílání, Česká národní banka...).¹¹

¹¹ Kindl M., Kramář K., Rajchl J., Telecký D., *Základy správního práva*, 1. Vydání, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2006, s. 120-126, ISBN 80-7380-011-X

2.3 Systém a členění veřejné správy

Systém veřejné správy může být založen na různých principech a dle toho se jedná o system:

- centralizovaný nebo decentralizovaný
- koncentrovaný nebo dekoncentrovaný
- monokratický (zejména ve státní správě – Ministr, ředitel úřadu...) nebo kolegiální (ten je typický pro územní i zájmovou samosprávu)
- založený na jmenování (státní správa) nebo na volbě (samospráva)¹²

V České republice je veřejná správa členěna na státní správu a samosprávu.

2.3.1 Státní správa

Bezprostřední veřejnou správou, jak lze take státní správu nazvat, se rozumí ta správa, kterou vykonávají orgány státu jeho jménem, případně ta správa, kterou vykonávají jiné osoby jménem státu (např. Orgány krajů a obcí, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti).¹³

Soustavu ústřední státní správy představují ministerstva a jiné ústřední správní úřady s celostátní působností. Jedná se o tzv. prime vykonovatele státní správy a vykonávají působnost na celém území státu a nejsou podřízeny žádnému jinému speciálnímu správnímu úřadu.

(cit. Základy organizace veřejné správy..., str. 36)

2.3.2 Samospráva

Samosprávou můžeme rozumět samostatné spravování záležitostí, které se občanů daného územního celku bezprostředně dotýkají.¹⁴

¹² Kindl M. a kolektiv, *Základy správního práva*, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2006, s. 126, ISBN 80-7380-011-X

¹³ Kindl M. a kolektiv, *Základy správního práva*, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2006, s. 59, ISBN 80-7380-011-X

¹⁴ Klíma K. a kol.: *Komentář k Ústavě a Listině*, Aleš Čeněk, Plzeň, 2005, str. 515, ISBN 80-86898-44-X

Samospráva v ČR se dělí na územní a zájmovou.

Územní samospráva je zakotvena v čl. 99 a 100 “Ústavy”, kde je uvedeno, že územní samospráva je tvořena:

- základními územními samoprávními celky, kterými jsou Obce (upravuje Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů – OVĚŘ!)
- vyššími územními samosprávními celky, kterými jsou Kraje (upravuje Zákon o krajích č. 129/2000 SB. ve znění pozdějších předpisů)

Obec lze charakterizovat jako základní územní samosprávné společenství občanů, které tvoří územní celek, jež je vymezen hranicí obce. Obec je veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem a v právních vztazích vystupuje svým jménem a sama nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Obec má pečovat o všestranný rozvoj svého území a také o potřeby svých občanů a při plnění těchto úkolů musí sledovat a chránit veřejný zájem, jež je vyjádřen v zákonech a jiných právních předpisech.¹⁵

Kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu. Také kraj je veřejnoprávní korporací s vlastní právní subjektivitou. Kraj v právních vztazích vystupuje vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Kraj kromě právní subjektivity musí mít své území, obyvatelstvo, soustavu orgánů, jejichž prostřednictvím jedná a uskutečňuje svou vůli. Kraj má též své hospodaření, čímž se rozumí vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem. S tímto majetkem hospodaří dle podmínek vymezených v zákoně.¹⁶

Obce a kraje vykonávají samostatnou působnost. Zároveň však mohou vykonávat a vykonávají tzv. přenesenou působnost, čímž se rozumí výkon státní správy buď orgány obce nebo kraje. Obec a kraj v takovou chvíli zabezpečují úkoly státu.

¹⁵ Klíma K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině, Aleš Čeněk, Plzeň, 2005, str. 509, ISBN 80-86898-44-X

¹⁶ Klíma K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině, Aleš Čeněk, Plzeň, 2005, str. 509, 510, ISBN 80-86898-44-X

Ústava ČR v čl. 101 odst. 4 vymezuje právní základy dozoru na činnostmi územní samosprávy. Stát tedy podle úpravy v Ústavě může zasahovat do činnosti územních samospráv pouze tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a to jen stanoveným zákonem. Nicméně to tedy znamená, že tam, kde to vyžaduje ochrana zákona, stát zasahovat může. V rámci dozoru státu nad obcemi a kraji správní orgány, ani Poslanecká sněmovna PČR nemohou rušit rozhodnutí obce vydaná v rámci její samostatné působnosti. Zrušit nařízení obce vydané v rámci její samostatné působnosti může pouze Ústavní soud ČR.¹⁷

Zájmovou samosprávou se rozumí další správu, kde existenci veřejného zájmu reprezentují jiné osoby, než-li stát. Zejména to jsou zájmové korporace. Zájmová správa není v odborné literatuře přesně vymezena a ani v Ústavě nemá své pevné zakotvení, i když je poukazováno na to, že zájmová samospráva má svůj ústavní základ, a to v Listině základních práv a svobod, čl. 20.

Do zájmové samosprávy v širším slova smyslu tedy patří zájmové korporace a těmi jsou:

- profesní komory,
- veřejné pojišťovny,
- samospráva školská,
- samospráva vysokých škol¹⁸

2.4 Úředník veřejné správy

Výše jsem uvedla, co se rozumí pojem veřejná správa, jak dělíme veřejnou správu, vymezila jsem subjekty veřejné správy, nahlédla jsem též do historie vývoje veřejné správy a státní správy v českých zemích. V této podkapitole považuji za důležité blíže specifikovat pojem úředník veřejné správy. Velmi obecně uvažováno by mohl být úředníkem člověk, tedy osoba fyzická, který je, z logiky věci, zaměstnancem nějakého úřadu. Mohlo by se zdát, že úředník veřejné správy je tudíž člověk, který je zaměstnancem úřadu veřejné správy a tedy je

¹⁷ Základy správního práva, Kindl a kol., s. 131

¹⁸ Základy organizace veřejné správy, s. 71-73

zaměstnancem státu, obce nebo kraje. Takto jednoduché však vymezení pojmu úředník veřejné správy není a ani být nemůže.

Úředníkem veřejné správy tedy je a může být fyzická osoba, která je zaměstnancem veřejnoprávního zaměstnavatele a jejímž úkolem je vykonávat úkoly veřejné správy v převážném rozsahu. Zároveň, aby fyzická osoba mohla být úředníkem veřejné správy, musí splňovat tyto podmínky:

- je občanem České republiky, nebo alespoň cizincem s trvalým pobytem na území České republiky,
- dosažení plnoletosti, tedy minimálně 18 let věku,
- trestní bezúhonnost, tj. taková osoba nesmí mít záznam v trestním rejstříku.

Další podmínky, které musí úředník veřejné správy splňovat jsou například:

- perfektní ovládnutí českého jazyka,
- schopnosti, vzdělání a zkušenosti pro provádění administrativní činnosti,
- na některé konkrétní pozice též určený minimální stupeň dosaženého vzdělání,
- v případě práce na pozici vedoucího úřadu musí mít kandidát alespoň tři roky zkušeností na pozici vedoucího zaměstnance, případně minimálně tříleté zkušenosti s působením na pozici člena zastupitelstva územního samosprávného celku, případně minimálně tříleté zkušenosti s prováděním administrativní činnosti v úřadech státní správy či územní samosprávy...¹⁹

Pracovněprávní vztahy těchto fyzických osob podléhají zvláštnímu právnímu režimu.²⁰

Upravují je zejména tyto právní předpisy:

- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (Policie ČR, Záchraný hasičský sbor České republiky, Celní správa, Vězeňská služba, BIS,...)
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Výzkumná zpráva Mezinárodního projektu „Etika ve veřejné správě“, str. 5,6, dostupné z: www.institutpraha.cz/o-nas/zahranicni-spoluprace/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-projekty

²⁰ Klíma K. a kolektiv, Komentář k Ústavě a Listině, Aleš Čeněk, s.r.o., Praha 2005, str. 366-369, ISBN 80-86898-44-X

- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků

Vztahoval by se na ně mimo jiné i zákon č. 218/2002 Sb. o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů (dale jen “Služební zákon”), pokud by byl účinný. S přijetím služebního zákona počítá již Ústava ČR z roku 1993, faktem je, že tento zákon je dlouhodobě připravován již od roku 1993. Proces jeho přípravy je opravdu zdoluhavý, zákon byl několikrát přepracován a nakonec byl schválen a přijat v květnu 2002. Přijetím tohoto zákona byl totiž podmíněn vstup ČR do Evropské unie. Česká republika je platným členem Evropské unie od 1. května 2004, tudíž zanedlouho oslavíme desetileté členství v Evropské unii, nicméně Služební zákon stále nenabyl účinnosti. Zákon tedy byl přijat, tzn. že byla splněna podmínka EU pro vstup ČR do EU, ale nikdy nenabyl účinnosti. Jeho účinnost se stále odkládá. Stále odkládaná účinnost tohoto zákona je výrazně kritizována Evropskou unií a jeho nabytí účinnosti je podmínkou, kterou ČR od Evropské unie obdržela, k čerpání finančních prostředků z Evropských fondů i po roce 2013. Čím je tento zákon tak důležitý a proč jeho příprava, schválení a nabytí účinnosti trvá více než dvacet let?

Služební zákon je zákonem, který komplexně upravuje postavení úředníků veřejné správy, nebo – li upravuje právní poměry zaměstnanců, kteří vykonávají ve správních úřadech státní správu jako službu, kterou ČR poskytuje veřejnosti. Jde o stěžejní právní normu, která se velmi podrobně zabývá i přípravou osob na státní službu, služební vztahy státních zaměstnanců včetně odměňování těchto zaměstnanců. Služební zákon má sloužit též jako preventivní opatření ke snížení míry neblahých jevů prorůstajících veřejnou správu, tedy korupce a klientelismu. Služební zákon totiž upravuje profesionalizaci veřejné správy, která je službou veřejnosti a zejména má vest k odpolitizování veřejné správy. Následkem toho, že stanoví jasná pravidla k provádění veřejné správy, ubírá politikům jejich politickou moc nad veřejnou správou.²¹ Jelikož zákonodárným sborem České republiky je Parlament, tudíž poslanci a senátoři zvoleni v demokratických

²¹ Důvodová zpráva. Vláda České republiky (online). Dostupné z: http://eklep.vlada.cz/eklep/getAttachment;jsessionid=ADB6A10A2F11BAE20ABE477101D0?id=zd_ack94ajkbuc.doc

volbách, dochází k jakémusi zámotku, kdy neustálé odkládání účinnosti tohoto velmi potřebného zákona může na běžného občana ČR působit jako politicky účelové. Ještě bych ráda zmínila, že Česká republika je posledním ze současných členů Evropské unie, kterému účinná právní norma ve formě tzv. Služebního zákona chybí.

Jak ukázaly poslední parlamentní volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, konané na konci října 2013, tendence k prolínání soukromého sektoru s veřejnou správou, respektive státní správou, se zvyšují. Nutno podotknout, že v těchto demokratických parlamentních volbách se jako druhé nejúspěšnější prosadilo hnutí ANO, za kterým stojí významný český velkopodnikatel Andrej Babiš. Díky tomuto výsledku se Česká republika ocitla ve zcela nové situaci, kdy jedním z členů vlády byl předsedou vlády Bohuslavem Sobotkou, navržen právě Andrej Babiš. Současný prezident republiky umně využil situace a jako podmínku jmenování vlády (ve které měl jako ministr financí zasednout člověk, který je silně zastoupen v soukromém sektoru a je tu riziko, že může mít velmi silný soukromý zájem na ovlivňování veřejné správy ČR) dal přijetí Služebního zákona Poslaneckou sněmovnou PČR v 1. čtení. Tak se stalo 21. ledna 2014 a upravený Služební zákon v legislativním procesu postoupil do 2. čtení, které se uskuteční na řádném zasedání schůze Poslanecké sněmovny PČR v květnu 2014. Po dlouhých 21 letech příprav to vypadá na světélko naděje, že by Služební zákon v České republice mohl být přijat. Zda se tak stane, se pravděpodobně dozvíme ještě během roku 2014.

S výkonem zaměstnání úředníka veřejné správy bezprostředně souvisí i vzdělávání. Úředník veřejné správy je v podstatě celoživotně “nucen” se vzdělávat, protože ve veřejné správě dochází k neustálým změnám zákonných i podzákonných právních norem a je naprosto nezbytné pro výkon zaměstnání úředníka veřejné správy, aby o těchto změnách byl informován, poučen a aby je byl schopen uvádět do praxe prostřednictvím poskytování služby veřejnosti.

Úředník veřejné správy prochází několika fázemi vzdělávání.

- Při nástupu na pracovní pozici ve veřejné správě absolvuje tzv. *Vstupní vzdělávání úvodní*, které musí být po podpisu pracovní smlouvy zahájeno

okamžitě a skončeno do tří měsíců. Toto vzdělávání je zajištěno Správním úřadem a zaměstnanec je při něm seznámen se základními informacemi (např. o povinnostech zaměstnanců, o příslušných zákonných předpisech, seznámení s interními předpisy, seznámení s etickým kodexem atp.)

- Poté je navázáno tzv. *Vstupním vzděláním následným*, které je realizováno bezprostředně po skončení vstupního vzdělávání úvodního a musí být dokončeno nejpozději do 12ti měsíců od počátku pracovní smlouvy. Tento stupeň vzdělávání je zaměřen na oblasti, jejichž znalost je bezprostředně nutná k výkonu zaměstnání úředníka veřejné správy. Jde např. právní system České republiky, veřejnou správu, veřejné finance, Evropskou unii atp.
- Po počátečním vzdělávání následuje *vzdělávání průběžné*. Jak už jsem uvedla výše, jelikož ve veřejné správě často dochází ke klíčovým změnám, je potřeba neustále rozšiřovat a aktualizovat znalosti úředníků. Toto vzdělávání je pro úředníka povinné a vychází z plánu vzdělávání, který je pro každého daného úředníka vypracován nejpozději do jednoho roku od jeho nástupu na danou pracovní pozici.
- *Zvláštní odborná způsobilost*, ta je osvědčována zkouškou, na kterou se úředník připravuje individuálně ve vzdělávacích institucích. Zkouška musí být složena nejpozději do 18ti měsíců od podpisu pracovní smlouvy u Institutu pro veřejnou správu Praha.
- Další možností vzdělávání úředníků je *prohlubující vzdělávání*, do kterého lze zahrnout jazykové vzdělávání a základní nebo ostatní manažerské vzdělávání.²²
- Vzdělávání úředníků podrobně upravuje Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků.

Jelikož úředník veřejné správy spravuje veřejný zájem, který by, měl mít prioritu, je z hlediska občanů státu jednoznačně žádoucí, aby takovýto úředník jednal v

²² Výzkumná zpráva Mezinárodního projektu „Etika ve veřejné správě“, str. 5,6, dostupné z: www.institutpraha.cz/o-nas/zahranicni-spoluprace/mezinarodni-spoluprace/mezinarodniprojekty

souladu s etikou, morálkou a v ideálním případě měl osvojena i základní pravidla etikety (mluvím-li o úřednících obecně, samozřejmě existují úředníci státní správy, u nichž je dokonalá znalost a aplikace etikety v praxi, nutností). Zároveň by měl dodržovat jakési nastavené standardy chování, které momentálně upravují Etické kodexy ve veřejné správě.

3. Etika, morálka, etiketa

Pojmy etika, morálka a etiketa spolu bezprostředně souvisí. Cílem následujících podkapitol je popsat význam těchto pojmů, přiblížit jejich původ v historii, ale i poukázat na to, jak se mění jejich chápání v souvislosti s vývojem společnosti a jejími proměnami.

3.1 Morálka

Pojem morálka je velmi těžko definovatelný a dá se říci, že k němu neexistuje jednotná nebo univerzální definice. Odborná literatura²³ sice uvádí množství definic, které jsou, z hlediska významu, více méně stejné, ale obsahově se výrazně liší. Pokusím se tedy o vlastní definici morálky.

Morálka se zabývá chováním ve společnosti. Cílem morálky je pozitivní chování lidí ve společnosti, které vede k nastavení mezilidských vztahů vznikajících na základě zažitých principů a zvyklostí. Morálka zavádí a sleduje normy společnosti, které jsou považovány za mravné. V případě, že je morálka porušena, nenásleduje žádná sankce. Morálka není primo vynutitelná. Ovšem jakýmsi trestem za porušení morálky může být negativní veřejné mínění.

Morálku, stejně jako výše uvedenou etiku, můžeme rozlišovat podle různých hledisek, a to:

²³ BLECHA I., Filosofie; kolektiv autorů, Teorie práva;

- z hlediska původu mravních norem na morálku:
 - heteronomní (jedná se o, vůči člověku, normy vnější, které jsou zaváděny zpravidla autoritativním zákonodárcem. Např. Socialismus, křesťanství...)
 - autonomní (jedná se o normy, které si člověk ukládá sám)
- z hlediska obecné povahy mravních norem:
 - formální (základní norma je představována obecným principem)
 - materiální (normy jsou vázány na mravní prožitek)²⁴

3.2 Etika

Etika je dnes samostatnou vědní disciplínou, která však vznikala přirozeným způsobem, v návaznosti na to, jak se od pradávna formovala lidská společnost. Podnětem k rozvoji etiky byl vznik demokratického společenského uskupení ve starém Řecku. To iniciovalo přirozené kladení otázek o tom, co je morální, co je mravní, co je v rámci vnímání dané společnosti žádoucí a žádané. Těmito otázkami se zabývali staří filozofové a myslitelé různých národů s různým náboženským vyznáním napříč historickým spektrem. A etika je živé téma až do současnosti. Etiku lze tedy chápat jako nauku zabývající se otázkami chování lidského jedince v souvislosti se zásadami mravními a morálními a dá se říci, že etické normy upravují a definují chování lidí z pohledu, jak to má být.

V souvislosti se současnou celosvětovou hospodářskou krizí je slovo etika stále populárnější. Média přinášejí velké množství diskuzí, článků, vyjádření na téma etika. K etice chování se vyjadřují veřejně činní lidé napříč obory, ať už jde o politiky, úředníky, podnikatele, umělce. Etika chování se však stává tématem i matek na dětských hřištích. Jak jsem uvedla výše, etika bezprostředně souvisí s morálkou a určitými mravními zásadami. A jelikož v posledních letech tzv.

²⁴ Blecha I., *Filosofie*, 4. Opravené a rozšířené vydání, Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2004, s. 221, ISBN 80-7182-147-0

vyspělá společnost prochází poměrně rozsáhlou hospodářskou krizí, která v dějinách lidstva není žádnou novinkou, ráda bych na tomto místě vzpomněla slova velkopodnikatele světového formátu, pana Tomáše Bati, který v roce 1932 hodnotil světovou hospodářskou krizi slovy: “Mravní bída je příčina, hospodářský úpadek je následek. V naší zemi je mnoho lidí, kteří se domnívají, že hospodářský úpadek lze sanovat penězi. Hrozím se důsledku tohoto omylu.“ Toto více než osmdesát let staré vyjádření se i v současné době ukazuje jako velmi aktuální. Není pouze mou domněnkou, ale viditelným faktem, že v posledních zhruba dvaceti letech dochází k prudkému celospolečenskému úpadku kultury, vzdělanosti, morálky, ale i etiky. Lidé jako by v rámci honby za vlastním krátkodobým požitkem, zapomněli na základní etické normy i morální hodnoty. Nálada v moderním, civilizovaném světě se vyznačuje tendencemi k vysoké spotřebě, kdy paradoxně dochází ke krátkodobému uspokojení potřeb, ale k dlouhodobému pocitovému strádání a ztrátě morálních hodnot. Opětovné volání po etice a zvyšující se tendence k diskusím ohledně morálky je pouze logickým důsledkem výše zmíněného. Myslím si, že je velmi dobře, když nejen v České republice, ale i v celé Evropské unii dochází k apelu na znovuzavedení a zejména dodržování etických norem. To by mohl být jeden z prvních kroků v dlouhé cestě za opětovným nalezením tradičních hodnot.

Etika byla v dějinách filosofie řešena mnoha různými způsoby z mnoha různých pohledů. Dle rakouského filosofa H. Ganthalera je etika dělena následujícím způsobem, a to na:

- etiku deskriptivní (empirickou) – zabývá se popisem a tříděním morálních názorů, postojů a jednání v jejich projevech. Spadá spíše do speciálních věd, tvoří součást psychologie, sociálních a historických výzkumů. V tomto smyslu jde o disciplínu nefilosofickou.
- etiku preskriptivní (normativní) – zabývá se tím, za jakých podmínek je dovoleno, nutno či zakázáno jednat. Případně, co lze označit za dobré a co za špatné. Z tohoto hlediska se preskriptivní etika deli dále na:
 - teorii norem, nebo-li teorii správného jednání,

3.2.1 Definice etiky

Etika, která bývá též označována za “praktickou filosofii”. V této souvislosti bývá “teoretická filosofie” chápána jako příprava k praktickému jednání.

Etika je tedy filosofická disciplína, zabývající se vztahem lidského jednání k morálním normám, původem a povahou těchto norem, jakož i smyslem lidského života a problémem jeho štěstí.²⁶

Název ETIKA je odvozen z řeckého slova “ethos”, což znamená místo, bydlení, zvyk, obyčej. V souvislosti s etikou, jak ji známe dnes, můžeme chápat použití slova ethos jako vyjádření “dobrého zvyku”, “dobré tradice”, “dobrého obyčeje”.²⁷

3.2.2 Historické hledisko

Na evropském kontinentu se etikou, respektive etickými filozofickými otázkami začali zabývat již staří řeckové a řečtí myslitelé. Vše souviselo se vznikem a rozvojem demokratického zřízení, kdy společnost potřebovala samostatně jednající a uvažující občany. Zároveň si řečtí filozofové uvědomovali potřebu vymezit svobodné jednání tak, aby bylo slučitelné s přirozenými zákony společenství, v té době řeckých obcí. Uvědomění, že nekontrolovaná svoboda přestává být svobodou, nebo také dle obecně známého úsloví, kde začíná svoboda jednoho, končí svoboda druhého, vedlo ke vzniku prvních zvykových norem jednání.²⁸ Etika tedy bezprostředně souvisí s vývojem lidstva a formováním společnosti a již za dob Aristotela probíhaly rozsáhlé rozpravy o etice a morálce, o tom, co se má, co by se mělo ve snaze určit a definovat, co je dobré a co špatné.

²⁵ Blecha I., *Filosofie*, 4. Opravené a rozšířené vydání, Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2004, s. 221, ISBN 80-7182-147-0

²⁶ Blecha I., *Filosofie*, 4. Opravené a rozšířené vydání, Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2004, s. 220, ISBN 80-7182-147-0

²⁷ Blecha I., *Filosofie*, 4. Opravené a rozšířené vydání, Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2004, s. 220, ISBN 80-7182-147-0

²⁸ Blecha I., *Filosofie*, 4. Opravené a rozšířené vydání, Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2004, s. 219, ISBN 80-7182-147-0

3.2.3 Etika ve veřejné správě

“Etika ve veřejné správě se zabývá problematikou aplikace morálních standardů v činnosti veřejné správy. Vztahuje se k dobře založeným normám toho, co je správné a co špatné, a zabývá se tím, co by lidé měli dělat - obvykle formou zákonů, povinností, závazků, užitku pro společenství, čestnosti či dalších specifických ctností. Mezi nástroje institucionalizace etiky patří mj. také etické kodexy.”²⁹

Tak jako je cítit celospolečenský tlak na podporu etických a morálních vztahů obecně, je velmi důrazně žádáno zavedení a zvláště pak dodržování etických principů ve veřejné správě. V souvislosti s historií došlo k výraznému úpadku etiky ve veřejné správě. Zatímco v období 1. republiky bylo povolání úředníka veřejné správy společensky velice vážené a vyznačovalo se personální náročností na osoby přijímané do úřadu (*samozřejmostí byla vysoká odbornost, profesionalita, pevné morální, mravní a etické zásady zaměstnanců veřejné správy*). Tak v období totality došlo k totálnímu pošlapání prvorepublikového významu úředníka veřejné nebo státní správy. Zaměstnanci úřadů byli do svých funkcí a zaměstnaneckých poměrů přijímáni hlavně na základě politické příslušnosti a jako dostatečná personální kvalifikace pro výkon tohoto povolání se jevila dostatečná poslušnost vládnoucímu režimu. Kritérium etiky bylo opomíjeno zcela. Po roce 1989, kdy po revolučních událostech došlo k převratu a vládnoucí totalitní režim byl svržen, došlo ke změně přístupu k veřejné správě. Bylo zřejmé, že je nutné přijít s komplexní reformou veřejné správy, ale na etiku a principy, které by díky ní do veřejné správy byly opět zavedeny, se v prvních letech poněkud zapomnělo. Nicméně s nadcházející reformou veřejné správy začalo být zřejmé, že bez alespoň základních etických norem se veřejná správa neobejde a téma etiky ve veřejné správě začalo získávat na významu. Docházelo k diskuzím na téma etiky ve veřejné správě a snaže definovat, jaké principy by měl zaměstnanec veřejné správy dodržovat. Přesto poměrně dlouhou dobu neexistoval žádný obecný ani univerzální předpis, který by etické principy chování a jednání úředníka veřejné správy upravoval. Docházelo k tomu, že úřady zaváděly vlastní

²⁹ <http://www.mvcr.cz/clanek/vzdelavani-ve-verejne-sprave-a-akreditace-vzdelavacich-instituci-676573.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

interní předpisy, ve kterých alespoň částečně upravovali etické zásady pro své zaměstnance.³⁰

Posléze se veřejná správa nechala inspirovat soukromými mezinárodními společnostmi, které začali zavádět etické standardy pro své zaměstnance ve formě etických kodexů.

Prvním kodexem etiky zaměstnanců ve veřejné správě v České republice byl kodex schválený vládou ČR ve svém usnesení ze dne 21. března 2001 č. 270 (Příloha č. 1) který byl reakcí na vzrůstající požadavky společnosti po větší odpovědnosti, efektivnosti, integritě a zavedení etických standardů do veřejné správy. Druhým významným kodexem ve veřejné správě, který se vyznačuje moderním přístupem, je Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy (Příloha č. 2), který byl schválen vládou ČR a nabyl účinnosti v květnu 2012.³¹ (doplnit, že fungoval jako doporučení pro krajské i další úřady)

Je žádoucí, aby etika ve veřejné správě České republiky odpovídala též principům etiky OECD, které jsou následující:

Principy etiky OECD

- 1. Etické standardy pro veřejnou službu musí být jasné.*
- 2. Etické standardy musí být zakotveny v právu.*
- 3. Úředníci veřejné správy musí mít k dispozici etické vedení.*
- 4. Úředníci veřejné správy musí znát svá práva a povinnosti, jsou-li vystaveni obvinění.*
- 5. Politická angažovanost ve prospěch etiky musí posilovat etické chování úředníků veřejné správy.*
- 6. Rozhodovací proces musí být transparentní a otevřený kontrole.*
- 7. Musí být stanovena jasná pravidla pro interakci mezi veřejným a soukromým sektorem.*
- 8. Manažeři se musí chovat eticky a podporovat etické chování.*
- 9. Řídící politika, postupy a praxe musí podporovat etické chování.*
- 10. Podmínky veřejné služby a řízení lidských zdrojů musí podporovat etické chování.*
- 11. Veřejná správa musí disponovat adekvátními mechanismy odpovědnosti.*

³⁰ "Mezinárodní projekt Etika ve veřejné správě" – dostupné z: http://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fek/Zahranicni%20spoluprace/Etika%20ve%20verejne%20sprave%20ceska%20cast%20vyzkume%20zpravy.pdf

³¹ Tamtéž

12. Musí existovat vhodné postupy a sankce za nesprávné chování.³²

3.3 Etiketa

V předchozích podkapitolách jsem se snažila blíže specifikovat pojmy etika a morálka, jelikož bezprostředně souvisí s etikou jednání úředníka veřejné správy. Nyní se může zdát, že znalost etikety není pro úředníka veřejné správy příliš potřebná, nebo že stačí základní informace, které většina z nás dostala v rodině nebo, v horším případě, až na základní škole, během výuky občanské nauky. Léta zkušeností s jednáním úředníků veřejné správy mne však utvrdila v názoru, že dobrá znalost, stejně jako dodržování, etikety, by měli být, pro profesionálního úředníka veřejné správy, samozřejmostí.

Vdyť jak již na počátku 20. Století napsala americká básnířka Ella Wheller-Wilcoxová: *“Etiketa je jen jiné jméno pro laskavou mysl. Člověk, který by řekl: Neznám etikety, ani si neuvědomuje, že vlastně praví: Neznám zdvořilosti ke svým bližním! Avšak naštěstí je stále mnoho lidí dychtivých pomoci jinému a prokazovati drobné zdvořilosti, jež zahřívají srdce a povzbuzují ochablého ducha. Etiketa a zdvořilost jsou slova souzvučná.”*³³ S odkazem na toto zamyšlení se etiketa pro úředníka veřejné správy stává přímo nutností.

Etiketu můžeme definovat jako soubor pravidel společenského chování. Etiketa má jistou logickou souvislost s Etikou, i když význam obou pojmů je odlišný. Jak jsem již uvedla výše, etika je filosofickou vědní disciplínou a zjednodušeně řečeno naukou o mravnosti, morálce. Do oblasti zkoumání morálky patří i mezilidské vztahy, respektování hodnot jiných osob, společenství, kultur... A etiketa definuje pravidla pro takového chování. Je tudíž jakýmsi normativním souborem pravidel lidského chování a jednání v konkrétních situacích. Etiketa se též vyznačuje tím, že bere ohled na lidskost, tedy jakousi citlivost a vede k empatii a citlivému přístupu k ostatním. Posláním etikety je zabývat se hodnotami morálky v dané společnosti a vest k úctě k člověku.

³² portal Ministerstva vnitra ČR, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/princip-etiky-oecd.aspx>

³³ Špaček L., *Nová velká kniha etikety*, Mladá fronta, 2008, s. 5, s. 6, ISBN 978-80-204-1954-5

3.3.1 Etiketa v úřadě

Etiketa jako soubor pravidel společenského chování má bezesporu místo v úřadě veřejné správy stejně jako v jakémkoli prostředí, kde je společenské chování vyžadováno. Etiketa v úřadě veřejné správy se řídí pravidly vymezenými v etiketě obecné a od obecné etikety se tedy liší pouze tím, že daná pravidla jsou zasazena do konkrétního prostředí konkrétního úřadu a tudíž je pojednána mnohem konkrétněji.

Společenská vrstva byrokracie vznikla za dob Marie Terezie a od té doby prochází různými změnami, úpravami, reformami, podle doby, ve které zrovna funguje. Jedna věc však zůstává téměř neměnná, tudíž, že běžný občan nerad navštěvuje úřady, ba dokonce z nutnosti vyřizování věcí na úřadech má spíše hrůzu. Vychází to také z historického faktu, že úředníci veřejné správy jednali vůči občanovi autoritativně a ten se tak vstupem na úřad ocital v jakési podřízené pozici. Zdráhám se říci v pozici dítěte, protože mnohokrát to byla spíše pozice oběti, či odsouzence. Rozhodně tedy nic příjemného. V dnešní době se ve veřejné správě prosazuje spíše přístup k občanovi jako ke klientovi, ale filozofie tohoto přístupu je na rozdíl od ostatních zemí Evropské unie, v podstatě nova a ne zcela všude je efektivně aplikována do praxe.³⁴

Etiketa v úřadě se dá využít denně v jednání v různých formách. Např.:

- *při jednání mezi nadřízeným a podřízeným*, i zde platí, že společensky významnější postavení má žena a starší, přestože by byli v roli podřízené, muž (nadřízený) v takovém případě vždy pozdraví ženu nebo staršího podřízeného jako první. Výjimku tvoří tykání. Tykání na pracovišti navrhuje vždy šéf, i když je jeho podřízený starší, nebo žena.
- *Při budování vztahů na pracovišti*. Vztahy na pracovišti jsou vztahy, v nichž trávíme poměrně značnou část života. Je tedy žádoucí, aby vztahy s kolegy na pracovišti byly vstřícné, ohleduplné a v ideálním případě také přátelské. Kromě příjemného vystupování je též žádoucí vyvarovat se nevhodných

³⁴ Špaček L., *Malá kniha etikety pro firmu a úřad*, Mladá fronta, Praha 2010, s. 7, ISBN 978-80-204-2253-8

poznámek na adresu kolegů, nepomlouváme, nikoho nezesměšňujeme, naopak své kolegy plně respektujeme i s jejich odlišnými názory. V klidném a přátelském prostředí se lépe pracuje a atmosféra, která panuje na pracovišti se pak pozitivně přenáší i na klienty.

- *Při jednání s občany*, tedy klienty veřejné správy. Pokud klient přichází do kanceláře, kde není přepážka, úředník by měl z pozice hostitele vždy nabídnou židli k sezení, pokud se s klientem vzájemně neznají, měl by se úředník představit a položit dotaz, s čím může klientovi pomoci. Poté by si měl v klidu, trpělivě a empaticky vyslechnout, s čím může být příchozímu občanovi nápomocen.³⁵
- *Při jednání s minoritami*. Pokud se nejedná o přímou souvislost s vyřízením agendy (např. pomoc s vyplněním dotazníku, kde je nutné uvést např. národnost) je zcela proti etiketě ptát se klientů veřejné správy na náboženské vyznání, národnost, rodinný život, sexuální orientaci. To vše je považováno za naprosto nevhodné. Naopak úředník má povinnost jednat s příslušníkem menšiny s respektem a pochopením a být mu v rámci svého výkonu povolání nápomocen. Menšinami nejsou pouze občané jiné národnosti či jiného náboženského vyznání, ale také např. tělesně hendikepovaní, duševně postižení.³⁶
- *Při ukončování pracovního poměru*. I v úřadě veřejné správy dochází k tomu, že zaměstnanci končí svůj zaměstnanecký poměr, ať z vůle vlastní, či vůle nadřízeného, případně při změnách souvisejících s reformami veřejné správy. V takovém okamžiku je zejména na nadřízeném pracovníkovi, který ukončení pracovního poměru s úředníkem řeší, aby se choval a jednal podle etikety, maximálně empaticky a s respektem. A v případě potřeby asertivně strpěl i emotivní, zdánlivě neadekvátní, chování propouštěného. Ukončení pracovního

³⁵ Špaček L., *Malá kniha etikety pro firmu a úřad*, Mladá fronta, Praha 2010, s. 18,19, ISBN 978-80-204-2253-8

³⁶ Špaček L., *Malá kniha etikety pro firmu a úřad*, Mladá fronta, Praha 2010, s. 30, ISBN 978-80-204-2253-8

poměru je psychicky traumatizující situace při níž lze dopředu těžko určit reakci propouštěného. Pro udržení dobrých vztahů i do budoucna je tedy žádoucí, aby nadřízený, který je v takové situaci ve výhodě, měl své emoce pod kontrolou a dokázal udržet atmosféru přátelskosti i v takto náročné chvíli.

- *Při společenských událostech.* Vzhledem k tomu, že zaměstnanci státní správy i samosprávy jsou též vysoce postavení úředníci, šéfové úřadů, ale i prezident, kancléř prezidenta, ministry příslušných ministerstev, dalo by se tedy říci nejvyšší manageři všech správních orgánů. Dá se předpokládat, že tyto představitelé státní správy nebo samosprávy budou realizovat svůj program související s výkonem povolání také mimo svou kancelář. Tedy na různých společenských akcích, banketech, při státních návštěvách a pracovních tuzemských i zahraničních cestách atp. Je nezbytně nutné, aby tyto představitelé veřejné správy bravurně ovládali umění etikety jako jednu ze svých mnoha odborných dovedností. Jelikož při výkonu svých funkcí reprezentují stát a veřejnou správu, jsou mnohem více pod drobnohledem, než kterýkoliv jiný občan ČR. Speciální a velmi detailní znalosti nejen regionální, ale celosvětové etikety (ta se liší podle světových regionů) musí znát nejvyšší představitel země, v České republice je to prezident a jeho úřední aparát. Prezident republiky v rámci výkonu svého úřadu realizuje i četné zahraniční cesty do různých oblastí světa zároveň přijímá mnoho státních návštěv u sebe v úřadě. Prezident republiky a jeho nejbližší spolupracovníci by tedy z logiky věci měli být jedni z nejerudovanějších osob v oblasti etikety.³⁷

Etiketa v úřadě je odnoží samostatné vědní disciplíny a toto téma by vydalo minimálně na samostatnou bakalářskou práci. Já se k tématu etikety v úřadě přiblížím ještě v kapitole 5., kde se v podkapitole 5.1 věnuji nutnosti vhodné úpravy zevnějšku u úředníků veřejné správy.

³⁷ Špaček L., *Malá kniha etikety pro firmu a úřad*, Mladá fronta, Praha 2010, s. 37-117, ISBN 978-80-204-2253-8

4. Etické kodexy ve veřejné správě

Z historického hlediska jsou etické kodexy ve veřejné správě novodobou záležitostí. Jak vyplývá z výše uvedených faktů, etický kodex je písemnou společenskou normou, ve které jsou uvedeny zásady chování a jednání příslušníků určité sociální skupiny.

Potřeba zavedení etického kodexu ve veřejné správě souvisí s několika celospolečenskými jevy. Veřejná správa v České republice dlouhodobě nemá mezi občany dobré jméno. Ať již z důvodu neochoty úředníků, neprofesionality, špatné spolupráce s občanem/klientem veřejné správy, nebo i díky stále citelnějšímu pohledu na veřejnou správu, jako na prostředí, kde bují korupce a vzrůstá klientelismus. Boj s korupcí je dlouholetým tématem českých politiků napříč politickým spektrem. Bez ohledu na volební období a konkrétní vládnoucí politickou garnituru, se stal boj s korupcí ve veřejné správě oblíbeným tématem a bývá vždy jedním z hlavních bodů programových prohlášení vlád³⁸. Zavedení etických kodexů ve veřejné správě by mělo pomoci v boji s tímto neblahým jevem, tedy korupčním jednáním ve veřejné správě.

4.1 Etické kodexy, důvody a význam jejich vydávání

V úvodu této kapitoly jsem zmínila, že etické kodexy ve veřejné správě mají blíže specifikovat pravidla chování úředníků veřejné správy. Jak uvádějí odborné studie, tato pravidla chování mají upravit transparentní výkon veřejné správy, a to zejména v souvislosti se vztahy k soukromému sektoru.

Důvody vypracování etických kodexů ve veřejné správě jsou různé, například:

- potřeba zvýšení morálky a etiky úředníků veřejné správy,

³⁸ Programové prohlášení vlády české republiky z února 2014, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezitedokumenty/programove_prohlaseni_unor_2014.pdf a Programové prohlášení vlády české republiky ze dne 4. srpna 2010, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf

- potřeba zvýšení profesionality úředníků veřejné správy,
- potřeba zvýšení efektivity práce úředníků veřejné správy,
- potřeba detailnějšího vymezení limitů, v souvislosti s plněním pracovních povinností, pro úředníky veřejné správy,
- nutnost předejít koruptivnímu jednání úředníků veřejné správy,
- potřeba modernizace veřejné správy s ohledem na předpisy Evropské unie,
- potřeba zvýšení důvěry občanů ve veřejnou správu atp.³⁹

Jak uvádí ve své knize autoři Pomahač a Vidláková “Etické kodex ve veřejné správě v sobě mohou zahrnovat minimální standardy chování týkající se těchto záležitostí:

- *Přijímání darů a jiných požitků, jako jsou platby, pohoštění, odměny*
- *Střet zájmů*
- *Využívání úředních informací*
- *Užívání služebního majetku nebo zařízení*
- *Zisk ze služebních cest*
- *Aktivita mimo veřejnou službu*
- *Výhrady k eventuelnímu dalšímu zaměstnání po ukončení zaměstnání ve veřejné správě*
- *Účast na politické práci*
- *Práce pro vládu*
- *Práce pro veřejnost*
- *Užívání hromadných kreditních karet⁴⁰*

4.2 Etický kodex úředníků veřejné správy

Základním dokumentem, který se týká kodexu určeného pro orgány veřejné správy, se v roce 2001 stalo Usnesení vlády České republiky, jak už jsem uvedla v předchozí kapitole, v té době vedené současným prezidentem republiky, Ing. Milošem Zemanem. “Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě” (dale jen

³⁹ “Mezinárodní projekt “Etika ve veřejné správě” – dostupné z: http://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fck/Zahranicni%20spoluprace/Etika%20ve%20verejne%20sprave%20-ceska%20cast%20vyzkume%20zpravy.pdf

⁴⁰ Pomahač R., Vidláková O., *Veřejná správa*, 1. vyd. Praha, C. H. Beck, 2002, s. 143,144

“Kodex”), který je přílohou tohoto Usnesení (obojí jako příloha 1 této práce). Vláda uložila řídicím členům úřadů veřejné správy, aby vydali Kodex etiky zaměstnanců příslušného úřadu pro potřeby příslušných úřadů a seznámili s ním jejich zaměstnance. “Kodex” má preambuli, ve které je uvedeno, že každý zaměstnanec veřejné správy má dbát na to, aby se podílel na budování a udržení důvěry veřejnosti ve veřejnou správu, má mít zájem na efektivním výkonu veřejné správy a má si též prohlubovat svou odbornost. “Kodex” byl vydán za účelem podpory žádoucího jednání a chování zaměstnanců veřejné správy.

Kodex má 7 článků, kterými jsou:

- Základní ustanovení.
- Obecné zásady.
- Střet zájmů. Tento článek pojednává o střetu soukromého zájmu zaměstnance veřejné správy s jeho postavením jako zaměstnance ve veřejné správě. A o tom, že se zaměstnanec veřejné správy má vyvarovat takového jednání, které by střet zájmů znamenalo.
- Politická nebo veřejná činnost, který pojednává o tom, že zaměstnanec veřejné správy by měl ve výkonu veřejné správy postupovat nestranně a neměl by vykonávat politickou nebo veřejnou činnost, která by mohla narušit nestranné vykonávání veřejné správy.
- Dary a jiné nabídky. Tento článek o čtyřech odstavcích poměrně podrobně vyjmenovává, jakého jednání by se měl zdržet zaměstnanec veřejné správy, aby nedošlo k jeho “zkorumpování”. Pod pojmem korupce rozumíme zneužití postavení nebo funkce v politice nebo veřejné správě motivované snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod. Aby zaměstnanec veřejné správy nejednal tímto způsobem, měl by se vyvarovat přijímání darů, úsluh, laskavostí, jakéhokoliv osobního zvýhodnění. V případě, že by se dostal do situace, kdy se ho někdo pokouší zkorumpovat, má takovéto jednání bezodkladně nahlásit svému nadřízenému.
- Zneužití úředního postavení je článek, ve kterém je uvedeno, že zaměstnanec veřejné správy žádným způsobem nezneužívá informace, ke kterým se v rámci výkonu svého zaměstnání dostane. Zaměstnanec nesmí nabízet ani poskytovat žádnou výhodu spojenou s jeho postavením ve veřejné správě.

- Oznámení nepřípustné činnosti. V tomto článku je uvedeno, že zaměstnanec veřejné správy, který byl požádán o takové jednání při výkonu svojí funkce, které je v rozporu s platnou právní úpravou, má takovéto jednání odmítnout a tuto skutečnost oznámit svému nadřízenému.

Přestože boj s korupcí byl jedním z hlavních témat Zemanovi vládě vládnoucí v letech 1998 – 2002, Etický kodex pouze doporučoval nějaká jednání pro úředníky veřejné správy, ale jeho dodržování nebylo nijak právně vymahatelné. V souvislosti s čelními představiteli tehdejší vlády, zejména tehdejším ministrem vnitra JUDr. Stanislavem Grossem, který během své poměrně krátké politické kariéry na postech nejvýznamnějších představitelů země (ministr vnitra, 1. místopředseda vlády, předseda vlády) velmi výrazně a záhadně zbohatl, je zřejmé, že Etický kodex byl spíše formálním aktem, který měl poukázat na to, co by zaměstnanec veřejné správy měl a čeho by se měl zdržeti. Nicméně lze předpokládat, že s největší pravděpodobností byl spíše postižen nějaký úředník obecního úřadu svým nadřízeným za to, že přijal od klienta bonboniéru, než někdo, kdo z největší pravděpodobností své působení ve veřejné správě velmi závažným způsobem zneužil ve vlastní prospěch.

Po více než deseti letech od prvního “Etického kodexu” schválila vláda v čele s premiérem RNDr. Petrem Nečasem nový etický kodex “Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy” (dale jen “Etický kodex úředníků”), který nahrazuje Etický kodex z roku 2001. Tento nový Etický kodex úředníků je modernější a obsáhlejší. Má 14 článků a v předposledním článku se uvádí jeho uplatnitelnost a vymahatelnost. Z článku 14 vyplývá, že porušení Etického kodexu úředníkem zaměstnancem veřejné správy může být považováno za závažné porušení Zákoníku práce, respektive pracovního řádu a nadřízený zaměstnanec může vyvodit důsledky vyplývající z porušení těchto právních norem.

Články kodexu jsou:

- Zákonnost
- Rozhodování
- Profesionalita
- Nestrannost

- Rychlost a efektivita
- Střet zájmů
- Korupce
- Nakládání se svěřenými prostředky
- Mlčenlivost
- Informování veřejnosti
- Veřejná činnost
- Reprezentace
- již zmiňovaná Uplatnitelnost a vymahatelnost
- Závěrečná ustanovení.

“Etický kodex úředníků” je přílohou 2 této práce.

Na tomto místě nemohu ve stručnosti nezmínit paradox, který vznikl v souvislosti s vládou Petra Nečase, která tento kodex v květnu roku 2012 schválila. A která měla, stejně jako vláda Miloše Zemana, v programovém prohlášení boj s korupcí. Zhruba rok na to byla veřejnost informována médii o tom, že vláda podala demisi, a to v souvislosti s obviněním ředitelky sekretariátu premiéra z velmi závažného porušení pravomocí, které vyplývaly z výkonu její funkce. V současné době není jasné, jak tato kauza skončí. Nicméně z průběžných informací z médií se dozvídáme i o možném korupčním jednání této státní úřednice.

Nicméně Etický kodex úředníků převzaly všechny krajské úřady. Provedla jsem průzkum webových stránek jednotlivých krajů a došla jsem k závěru, že všechny kraje mají vyvěšen buď převzatý Etický kodex úředníků v plném znění nebo vydaly kodex vlastní, který obsahuje články Etického kodexu úředníků a případně i další rozšiřující články.

Cílem Etického kodexu úředníků je jeho zahrnutí do právního předpisu a tím zajistit jeho závaznost a možnost postihu jeho nedodržování.⁴¹

⁴¹ “Mezinárodní projekt “Etika ve veřejné správě” [cit s.15] dostupné z: http://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fek/Zahranicni%20spoluprace/Etika%20ve%20verejne%20sprave%20-ceska%20cast%20vyzkume%20zpravy.pdf

4.3 Další příklady etických kodexů

Ve veřejné správě je další široké spektrum etických kodexů, které jako vlastní interní normy vydávají orgány veřejné správy. Jsou to etické kodexy profesních komor, ministerstev, orgánů státní služby, etické kodexy zaměstnanců měst a obcí atp.

Pro srovnání jsem vybrala:

- Etický kodex Policie České republiky, který je přílohou 3 této práce.
- Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, který vydalo město Mělník nařízením č. 2/2012 (příloha 4)

4.4 Aplikace etických kodexů v praxi

Jak již vyplývá z výše uvedených podkapitol, aplikace etických kodexů v praxi je v České republice poněkud sporná. Dlouhodobě tu byla snaha o přijetí etických kodexů úředníků veřejné správy, což se mnoho let po revoluci podařilo. V současné době je pro zaměstnance veřejné správy platným etickým kodexem Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy ze dne 12. května 2012. Tento kodex využívají správní orgány veřejné správy a má být jedním z nástrojů boje proti korupci a klientelismu ve veřejné správě. Správní orgány aplikují tento předpis jako převzatý v plném znění nebo si jeho znění modifikují a konkretizují přímo pro účely vlastního využití. Tento předpis je integrován od nevyšších po nejnižší složky státní správy. Nevýhodou je, že jeho porušení není zákonem vymahatelné a pokud k jeho porušení dojde, může být porušivší zaměstnanec veřejné správy postihnut v souvislosti s porušením platných právních předpisů, které upravují jeho pracovní poměr, nikoli přímo v souvislosti s porušením Etického kodexu úředníka. Je tedy zcela na vedoucích úřednících veřejné správy, zda budou porušování Etického kodexu úředníků postihovat.

Na druhou stranu tento Etický kodex úředníků je dalším krokem sledujícím cíl dodržování etiky ve veřejné správě a s tím související potírání korupce a klientelismu.

5. Etika jednání úředníka veřejné správy

Etika úředního jednání úředníka veřejné správy by měla pojednávat o tom, jaké chování a jednání úředníka je žádoucí a jakého jednání by se měl zdržet. Před necelým stoletím, v období první republiky, bylo povolání úředníka veřejné správy váženým a společensky uznávaným. Úředníci, stejně jako pedagogové požívali určitou společenskou úctu, která jim zajišťovala významné společenské postavení ve společnosti. Dalo by se tedy říct, že jednou z nutných dovedností úředníka veřejné správy bylo vysoce etické a morální jednání. A take to, že úředník měl pro takovéto chování a jednání dostatečnou motivaci, již zmíněnou společenskou úctu. Etické chování úředníků bylo zřejmě podpořeno vysokou zodpovědností, kterou si uvědomovali v souvislosti s aktivním budování nového samostatného státu. V období 2. světové války došlo k devastaci veřejné správy v českých zemích a následovalo období 40ti let vlády komunistické strany, která personální obsazení veřejné správy řešila zejména z pohledu stranické příslušnosti a nikoli profesionality a etiky. Navíc etika jednání v nedemokratickém vládnoucím system neměla zcela své místo. Po sametové revoluci nastalo období nutnosti reforem veřejné správy a obnovení důvěry v ní. Bohužel, v posledních letech se centrální politická témata týkají zejména boje s korupcí a klientelismem ve veřejné správě, ale tento boj je více méně neúspěšný. Naopak politické špičky této země, které by měli jít příkladem, jsou samy korumpovatelné.

Jak jsem zmínila výše, pro zaměstnance veřejné správy může být motivační společenské uznání, požívání jakési úcty společnosti. Ta tedy v období porevoluční demokratické republiky zcela chybí. Naopak úředníci veřejné správy jsou občany označováni jako “ti, co nic nedělají za naše” a tento celospolečenský vztah k úředníkům veřejné správy je notně podporován médii. Kdyby se toto klima podařilo změnit, mohli by mít úředníci veřejné správy o důvod víc ke snaze k etickému jednání.

Etika jednání úředníka veřejné správy má ve veřejné správě své právoplatné místo a dokonce si dovolím tvrdit, že etické jednání úředníků veřejné správy je znakem vyspělého demokratického státu jehož obyvateli je aktivní, vzdělané a vědomé obyvatelstvo. V této oblasti má Česká republika před sebou ještě dlouhou cestu.

5.1 Vhodá úprava zevnějšku jako jeden z důkazů profesionality

V České republice se, i téměř po čtvstoletí od konce totalitního režimu, na vhodnou úpravu zevnějšku příliš nedbá. V období, kdy vládnoucí stranou byla strana jediná, komunistická, zboží bylo nedostatkové a tudíž materiální prostředky pro “sebezkrášlení” značně omezené, byla celospolečensky prosazována masová módní kultura šedi, kdy nikdo výrazně nevynikal ani nezanikal. Názor, že úprava zevnějšku není až tak podstatná, se v hlavách českých občanů poměrně dobře zakořenil a i dnes, kdy naopak obchody disponují velkým množstvím zboží a výběr je opravdu pestrý, je vhodná péče o zevnějšek poněkud negativně vnímaným tématem. Nicméně jsou zaměstnání a povolání, kde se bez vhodné, vkusné a úměrné úpravy vlastního zevnějšku člověk neobejde. Jedním z odvětví, kde tomu tak je (u vyšších státních úředníků, u řídicích úředníků samosprávy zajisté) nebo by při nejlepším být mělo, je beze sporu veřejná správa.

Je těžké přijít s přesným vymezením toho, jak by měl úředník veřejné správy chodit upravený. Tuto problematiku by mohl podrobněji upravovat samostatný “kodex úpravy zevnějšku úředníka veřejné správy”. V každém případě by každý úředník veřejné správy měl dodržovat alespoň základní zásady úpravy svého zevnějšku, a to např. následující:

- dbát na očistu svého těla a hygienu,
- dbát na vhodnou úpravu vlasů, nehtů a u mužů vousů,
- chodit čistě a vkusně oblečený,
- žádoucí je úměrné používání parfému,
- dodržování formálních zásad etikety při volbě vhodného oděvu (zejména nutnost volby vhodného oděvu dle společenské události, na kterou se úředník chystá),
- dodržení střízlivého, spíše konzervativního stylu pracovního oblečení,
- úměrné a vkusné používání šperků, tak aby nebyl narušen celkový dojem vzhledu.

Úředník veřejné správy nejen svým chováním a jednáním, ale i svým vzhledem reprezentuje veřejnou správu České republiky a měl by tento fakt mít neustále na

paměti. To, zda ve formě vnitřního předpisu bude vydáno doporučení na úpravu vzhledu úředníků daného správního orgánu, je cela v pravomoci a kompetenci nejvyššího vedoucího pracovníka předmětného správního orgánu.

5.2 Stížnosti

Zákona 500/2004 Sb. ze dne 24. června 2004 (dale jen “Správní řád”) ve své sedmé části v § 175 upravuje možnosti obracet se na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu.⁴²

5.2.1 Důvody podání stížností

Důvody podání stížnosti zejména proti nevhodnému chování úředních osob může být mnoho. Ne vždy se úředníci správních orgánů chovají podle celospolečenských zásad slušného a vhodného chování. Co tedy lze považovat za nevhodné chování a kdy je důvod stížnost podat?

Nejprve bych ráda uvedla, že za nevhodné chování lze považovat jakékoliv chování či jednání, které je občanovi nepříjemné strpět. Ačkoliv se může zdát přinejmenším zvláštní řídit se jakýmsi subjektivním pocitem nepříjemnosti, jsem přesvědčena o tom, že zásadním ukazatelem, co je a není vhodné chování úředníka si musí každý občan určit individuálně. Každému člověku je příjemné něco jiného.

Každopádně za důvody podání stížnosti lze určitě považovat např.:

- nezdvořilé a nevstřícné chování (§ 4 odst. 1 Správního řádu přímo uvádí povinnost pro úředníky veřejné správy, chovat se zdvořile a podle možností občanům vycházet vstřícně), za zdvořilé chování lze považovat takové, při kterém se úředník zdržuje jakýchkoliv osobních narážek, invektiv, ponižování či diskriminace,
- porušování zásad slušného chování,

⁴² 500/2004 Sb. ze dne 24. června 2004 správní řád, část sedmá, HLAVA I Solečná ustanovení, §175 Stížnosti, odst. (1)

- neochota pomoci,
- pasivní přístup úředníka k občanovi,
- agresivní chování, tykání, zvyšování hlasu,
- arogantní a povýšené jednání,
- ale i příliš osobní, neformální, až familiérní chování,
- v poslední řadě také narušování osobního intimního prostoru klienta snahou o fyzický kontakt,
- verbální a neverbální sexuální obtěžování atd.

Z výčtu příkladu důvodů pro podání stížnosti na chování úředníka veřejné správy je zřejmé, že se jedná o zcela individuální záležitost, kterou ovlivňuje faktor strpění na straně občana. To však neznamená, že úředník může, nebo by měl, reakce občana na své nevhodné chování testovat. Úředník veřejné správy by se vždy měl chovat podle právních předpisů a pravidel upravujících výkon jeho zaměstnání, jak je uvedeno v předchozích kapitolách této práce.

5.2.2 Formální náležitosti stížností

V případě, že se občan rozhodne podat stížnost na chování úředních osob či proti postupu správního orgánu, je zapotřebí, aby taková stížnost obsahovala všechny náležitosti, které obsahovat má. Stížnost se podává u správního orgánu na jehož postup si chce občan stěžovat.

Jedná se o klasické podání vůči správnímu orgánu

(§ 37 Správního řádu), tudíž stížnost musí obsahovat:

- kdo podání činí,
- obsah stížnosti, čili které věci se týká,
- co se navrhuje.

V případě, že podání činí fyzická osoba, je zapotřebí uvést do stížnosti jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, případně adresu pro doručování, pokud není shodná s adresou trvalého pobytu.

V případě, že podání činí fyzická osoba v souvislosti se svou podnikatelskou činností, bude mít stížnost shodné náležitosti jako u osoby fyzické (viz výše) s doplněním o dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se k této osobě.

Pokud podání činí právnická osoba, pak uvede na stížnost svůj název nebo obchodní firmu, identifikační číslo, adresu sídla, případně jinou adresu pro doručování a podpis osoby, která podání činí.

Stížnost lze podat písemně, ústně nebo elektronicky, kdy je nutné připojit elektronicky uznávaný podpis.

5.2.3 Vyřizování stížností

Správní orgán, ke kterému je stížnost podána má dle Správního řádu povinnost se stížností zabývat. Od doby podání stížnosti (za podání stížnosti je považováno datum, kdy k danému správnímu orgánu došlo) běží 60ti denní lhůta pro vyřízení stížnosti. Správní orgán by k podané stížnosti neměl přistupovat příliš formálně. To znamená, že pokud budou na stížnosti nějaké formální vady, měl by příslušný správní orgán pomoci občanovi, který stížnost podal, s jejich odstraněním.

Příslušný správní orgán může rozhodnou pouze o tom, zda byla stížnost důvodná či nebyla důvodná. O svém rozhodnutí vyrozumí občana ve lhůtě 60ti dnů. V rozhodnutí uvádí pouze to, zda stížnost byla shledána jako důvodná či nedůvodná. V případě, že správní orgán shledá stížnost jako důvodnou, musí bezodkladně učinit opatření vedoucí k nápravě. O tom, jaké kroky k nápravě provede uvědomí stěžovatele pouze v případě, že je tento požadavek ve stížnosti uveden (§175 odst 6 Správního řádu). V případě, že stížnost nebyla uznána důvodnou, nelze proti takovému rozhodnutí podat odvolání.

6. Závěr

V souvislosti všeho, co bylo konstatováno v předešlých kapitolách si závěrem dovoluji uvést, že etika jednání úředníka veřejné správy je velice široké téma, které lze zpracovat mnoha různými způsoby. Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat oblast veřejné správy v České republice z pohledu zavádění etických norem, které mají především předcházet vzniku nežádoucích jevů, rozmáhajících se ve veřejné správě. Záměrem bylo prostudovat a uvést prameny právní úpravy z hlediska postavení úředníka veřejné správy v českém právním systému, stejně jako úpravu žádoucího chování a jednání zaměstnanců veřejné správy včetně možností a účinnosti vymáhání dodržování existujících norem týkajících se dané problematiky.

Zaměstnání úředníka veřejné správy je jako velice zodpovědné zaměstnání poměrně náročné na dovednosti, vzdělání, zkušenosti, komplexnost osobnosti s vysokými mravními hodnotami a vnitřní pevností k jejich dodržování. Bohužel v dnešní době je devalvováno, a to zejména vlivem nálady ve společnosti a mediálním tlakem, kdy zaměstnanci veřejné správy jsou obecně občany ČR spíše dehonestováni, než aby požívali nějaké společenské výhody. V souvislosti s reformami veřejné správy, které probíhají od 90. let 20. století a přinášejí s sebou mimo jiné zavedení nových systémů, modernizaci veřejné správy, nové územní zřízení atd., by měla být jedním z cílů i pozitivní propagace veřejné správy, tak aby se mohlo změnit vnímání občana směrem k úředníkům veřejné správy.

V souladu se zpracováním této bakalářské si dovoluji uvést několik závěrů a doporučení, které by mohly pomoci k podpoře etiky jednání úředníka veřejné správy.

Z odborné práce vyplývá, že:

- v ČR chybí účinná právní norma, která by komplexně a podrobně řešila problematiku zaměstnanců veřejné správy. *Doporučení:* Přijetí návrhu zákona o Státní službě Parlamentem ČR a nabytí účinnosti tohoto zákona v co nejkratší přijatelné lhůtě.

- v ČR byly vydány dva “Etické kodexy úředníků veřejné správy”, v současné době je platný Etický kodex vydaný usnesením vlády roku 2012. Problém je ve špatné vynutitelnosti dodržování tohoto kodexu, který není závaznou právní normou a ani součástí žádné závazné právní normy z jejíhož nedodržování by plynuly sankce. *Doporučení:* Přijetí “Etického kodexu úředníků veřejné správy” jako součást závazné právní normy, jejíž nedodržování a porušování je možné adekvátně sankcionovat.
- v českých zemích došlo v posledních zhruba sto letech k mnoha změnám ve veřejné správě. Nejprve přišla snaha o zavedení efektivního decentralizovaného zřízení ve veřejné správě, v zápětí však došlo k jeho naprosté devastaci, ať již v době 2. světové války či v totalitní společnosti. Vlivem těchto devastujících režimů byl pojem veřejné správy ve společnosti zcela devalvován a celospolečenské povědomí o oblasti veřejné správy je výrazně negativní. *Doporučení:* podpora pozitivního vnímání veřejné správy ze strany představitelů zejména vládnoucích, ale i ostatních politických stran, případně mediální a marketingová podpora pozitivního pohledu na veřejnou správu.
- vlivem historických souvislostí došlo ke značnému vymizení výchovy k morálním a etickým hodnotám společnosti. *Doporučení:* výchova k etice a morálce dětí již od škol. Podpora rodinného vzdělávání v oblasti morálky a etiky. Pozitivní podpora řešení filosofických témat souvisejících s morálkou a etikou ve společnosti. “Autority vedou” – potřeba morálního a etického chování nejvyšších představitelů státu.

Česká republika se nyní nachází v období, které se, i čtvrtstoletí po svržení totalitního režimu, dá nazvat rekonstrukcí státu. V oblasti morálního a etického jednání úředníků veřejné správy má před sebou ještě mnoho práce a je v první řadě na vládnoucí politické reprezentaci nakolik dokáže iniciovat a realizovat pozitivní podporu veřejné správy směrem do společnosti. Zároveň však, co se týká morálního a etického chování a jednání obecně, musí každý český občan začít sám u sebe, bez ohledu na to, zda je zaměstnancem veřejného sektoru, či nikoliv. Jelikož každá vědomá pozitivní změna začíná u jednotlivce.

7. Přílohy

Usnesení vlády ČR ze dne 21. března 2001 č. 270 s přílohou “Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě”

Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy ze dne 12. 5. 2012

Etický kodex Policie České republiky

Nařízení číslo 2/2012 města Mělník (Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy)

8. Seznam použité literatury:

POMAHAČ R., VIDLÁKOVÁ O., Veřejná správa, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 2002

KINDL M. a kolektiv autorů, Základy správního práva, 1. vydání, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2006, ISBN 80-7380-011-X

KNAPP V., Teorie práva, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 1995, ISBN 80-7179-028-1

KLÍMA K. a kolektiv, Komentář k Ústavě a Listině, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2005, ISBN 80-86898-44-X

BLECHA I., Filosofie, 4. vydání, Nakladatelství Olomouc, 2004, ISBN 80-7182-147-0

HORZINKOVÁ E., NOVOTNÝ V., Základy organizace veřejné správy v ČR, 3. upravené vydání, Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2013, ISBN 978-80-7380-459-6

MATES P., MATULA M., Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, 2. vydání, Vysoká škola ekonomická, Praha 1998,

MATES P., Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 – 1989, 1. vydání, Vysoká škola ekonomická, Praha 1996, ISBN 80-7079-846-7

DOLISTA J., Profesní etika, 1. vydání, Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, 2005

ŠPAČEK L., Nová velká kniha etikety, Mladá fronta, a.s., x. vydání, Praha, rok, ISBN 978-80-204-1954

ŠPAČEK L., Malá kniha etikety pro firmu a úřad, Mladá fronta, a.s., x. vydání, Praha, rok, ISBN 978-80-204-2253-8

CHAPMAN R. A., Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí, SLON, Praha, 2003, ISBN 80-86429-14-8

PEKOVÁ J., PILNÝ J., JETMAR M., Veřejná správa a finance, ASPI, 2005, s.90

Internetové zdroje:

Evropský veřejný ochránce práv, “Zásady veřejné služby pro úředníky EU”, Evropská unie 2012, [cit.27/03/14], dostupné z: <http://www.ombudsman.europa.eu/cs/resources/publicserviceprinciples.faces>

Kodex řádné správní praxe, [cit. 27/03/14] dostupný z: http://ec.europa.eu/transparency/code/index_cs.htm

Studie “Aplikace etických kodexů ve státní správě v České republice” [cit. 28/03/14] dostupný z:

http://racek.vlada.cz/usneseni_webtest.nsf/0/88408E345B70E4B4C12571B6006DB7BB

Výzkumná zpráva „Sdílení osvědčených postupů při zavádění a výuce principů etiky pro zaměstnance ve veřejné správě“, Mezinárodní projekt „Etika ve veřejné správě“, str. 5,6, dostupné z: www.institutpraha.cz/o-nas/zahranicni-spoluprace/mezinarodni-spoluprace/mezinarodniprojekty

Ekologický právní servis, Právní poradna, *Stížnost na nevhodné chování úředníků*, [cit. 29/03/14] dostupné z: <http://www.eps.cz/poradna/kategorie/spravni-rad-a-spravni-rizeni/rada/stiznost-na-nevhodne-chovani-uredniku>

Důvodová zpráva. Vláda České republiky (online), dostupné z: http://eklep.vlada.cz/eklep/getAttachment;jsessionid=ADB6A10A2F11BAE20ABE477101D0?id=zd_rack94ajkbuc.doc

Poslání, vize a hodnoty a etický kodex Krajského úřadu Zlínského kraje, dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/poslani-vize-a-hodnoty-a-eticky-kodex-krajskeho-uradu-zlinskeho-kraje-cl-200.html>

Etický kodex zaměstnanců Kraje Vysočina, dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/eticky-kodex-zamestnancu-kraje-vysocina/ds-302139/p1=52362>

Etický kodex zaměstnanců Královéhradeckého kraje, dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/kontakt/kodex.pdf>

Portál Jihomoravského kraje - Kodex etiky zaměstnanců Krajského úřadu JMK, dostupné z: <http://mtest.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=8664&TypeID=2>

Etický kodex člena Zastupitelstva Plzeňského kraje, dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/eticky-kodex-clena-zastupitelstva-plzenskeho-kraje>

Oživení, Fond Otakara Motejla, *Etika a střet zájmů*, Hodnocení krajů, dostupné z:
http://www.hodnocenikraju.cz/cz/sets/kraje2012/category/etika_a_stret_zajmu

Etický kodex člena Zastupitelstva hlavního města Prahy, dostupné z:
http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2011/12/ek_MHMP.pdf

Portál Jihomoravského kraje pro potírání korupce, dostupné z:
<http://www.krajbezkorupce.cz/Folders/754-Protikorupcni+politika+kraje.aspx>

Legislativa:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních lidských práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků

Zákon č. 218/2002 Sb. o službě sátních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech s odloženou účinností

